

Gijzelaars

Er zijn tijdens de bezetting verschillende soorten gijzelaars geweest. In de dagen van de Duitse invasie hebben Duitse commandanten in enkele steden en dorpen burgers gegijzeld teneinde verzets- of sabotagehandelingen van de bevolking te voorkomen – de betrokkenen zijn in de regel zeer spoedig vrijgelaten. Dan zijn na de meidagen, ten eerste, in juni '41 en in september '42 vele honderden communisten en anderen die als linkse extremisten golden, als het ware preventief gearresteerd (ook zij werden door de Duitsers als gijzelaars beschouwd), opgesloten in het concentratiekamp Amersfoort en vandaar ten dele naar concentratiekampen in Duitsland gevoerd, vooral naar Neuengamme; ten tweede zijn in de jaren '41 t.e.m. '44 bij verschillende gelegenheden, na bepaalde illegale acties, personen die daar niets mee uitstaande hadden, in de concentratiekampen Amersfoort of Vught opgesloten, waarmee de Duitsers wilden bevorderen dat die acties niet herhaald zouden worden; ten derde zijn in de laatste maanden van '43 familieleden van ondergedoken politiemannen naar Vught overgebracht, zulks met de bedoeling dat de ondergedokenen zich weer zouden aanmelden en dat andere politiemannen het onderduiken zouden nalaten. Op deze drie groepen gijzelaars komen wij in hoofdstuk 6 terug. Tenslotte zijn in de laatste maanden van '44 met name in het oosten des lands in bepaalde gemeenten waar de bevolking onwillig was, werkzaamheden voor de *Wehrmacht* uit te voeren, burgers gearresteerd die er met hun leven borg voor stonden dat aan nieuwe oproepen om tot die werkzaamheden over te gaan, gehoor zou worden gegeven – die gebeurtenissen zullen wij in deel 10 behandelen. Het gaat ons in dit hoofdstuk om andere gijzelaars: gijzelaars die zich van de vorige onderscheidden doordat zij in aparte gebouwen ondergebracht waren en de groepen als zodanig enkele jaren lang zijn vastgehouden.

De gijzelaars die wij bedoelen, vielen in twee categorieën uiteen: de z.g. Indische gijzelaars¹ die in '40 opgepakt werden (een deel in juli, een deel

¹ Wij hebben tot dusver in ons werk de term 'Indische gijzelaars' steeds tussen aanhalingstekens geplaatst om te doen uitkomen dat slechts een deel hunner persoonlijk iets met Nederlands-Indië te maken had gehad; die aanhalingstekens laten wij in dit hoofdstuk weg.